

KOMENTAR: POTI IN STRANPOTI SLOVENSKEGA GRADBENIŠTVA

Gradbeništvo je bilo še pred nekaj leti paradni konj slovenskega gospodarstva, ki je bistveno vplival na ugodne makroekonomske kazalce ob našem vključevanju v Evropsko skupnost. Takrat je bila gradnja avtocestnega križa na vrhuncu in nihče od ključnih akterjev ni razmišljal korak naprej. Danes je situacija bistveno drugačna, saj je kriza najbolj udarila prav gradbena podjetja. Skoraj vsak dan beremo o kakšnem novem stečaju ali prisilni poravnavi, večjih gradbenih poslov pa ni na vidiku. Vsi se še dobro spominjamo medijsko razvpih problemov z legionelo na Onkologiji, spolzkim betonskim voziščem v Trojanskem predoru in odpadanjem protipožarnega ometa v galeriji Šentvid. To so z gradbenega vidika sicer manj pomembne zadeve, jih pa seveda končni uporabniki najbolj občutijo. Veliko bolj pomembno vprašanje za državne finance pa so v nekaterih primerih nerazumno povečani stroški javnih gradenj. Skupni imenovalec je v veliki večini bil v nedodelanih idejnih rešitvah, pomanjkljivi projektni nalogi, sklepanju izvajalskih pogodb pred dokončanjem projektne dokumentacije, spreminjanju obsega in namembnosti med gradnjo, lobiranjem dobaviteljev opreme preko pomembnih zaposlenih strokovnjakov, vmešavanju politike in še kaj bi se našlo.

Inženirska zbornica Slovenije je zadnjih pet let izvajala številne aktivnosti za spreminjanje gradbene kulture, od izdajanja strokovnih priročnikov do vseživljenjskega izobraževanja pooblaščenih inženirjev, lansko leto pa se je intenzivno vključila v uvajanje procesa zelenega javnega naročanja in trajnostne gradnje. V sodelovanju inženirske, arhitekturne in gospodarske zbornice ter obeh vodilnih gradbenih inštitutov je pod pokroviteljstvom Ministrstva za okolje in prostor na Brdu potekala konferenca o Trajnostnem gradbeništvu in zelenih javnih naročilih. Pomemben zaključek konference je bil, da je zeleno javno naročanje šele prvi korak na poti k trajnostnem javnem naročanju, kjer bodo odločitve temeljile na usklajenem okoljskem in ekonomskem vidiku ter na širši družbeni sprejemljivosti. Ugotovljeno je bilo tudi, da obstaja velik neizrabljen potencial javnih investitorjev, ki bi lahko z večjo strokovnostjo in boljšo organiziranostjo vodenja postopkov, izdatno pripomogli h kakovostnejši in cenejši gradnji ter uporabi javnih objektov. Ključen pa je bil dogovor, da se ustanovi delovna skupina za pripravo smernice za učinkovito naročanje javnih gradenj, ki je zagledala luč sveta v tiskani in spletni obliki ob otvoritvi letošnjega že 24. gradbenega sejma MEGRA v Gornji Radgoni.

Smernica za naročila javnih gradenj je kot pripomoček pri vodenju investicij od ideje, projektiranja, gradnje do uporabe in vzdrževanja, v prvi vrsti namenjena javnim investitorjem s ciljem, da se odpravi slaba praksa nasedlih gradenj, ki je usodno zaznamovala zadnjih nekaj let. Smernica v 22 korakih in podkrepljena s 27 prilogami svetuje javnim investitorjem, kako naj načrtujejo in vodijo investicijo, pripravijo projektno nalogo in določijo kakovost izdelave projektne dokumentacije ter strokovnih podlag. Nadalje predlaga, kako pripraviti učinkovite razpisne pogoje, pojasnjuje metodo in kriterije izbora najugodnejšega ponudnika na javnih razpisih in opisuje način zagotavljanja kakovosti med gradnjo. Odziv strokovne javnosti in predstavnikov javnih naročnikov na okrogli mizi ob predstavitvi smernice je bil zelo pozitiven, žal pa ni vzbudil večjega zanimanja politike, zato smo se pripravljavci odločili za pismo vladi, v katerem jo pozivamo na priporočeno uporabo smernice pri vodenju javnih gradenj, hkrati pa zaradi kritičnih razmer v gradbeništvu pričakujemo ukrepe za ohranitev zdravih jeder in ponovno vzpostavitev direktorata za graditev in gradbeništvo na enem od ministrstev. Trenutna razdrobljenost graditve po sektorjih oz. službah več ministrstev je v veliki meri prispevala k številnim zavoženim javnim investicijam, ki kljub preplačilu ostajajo nedokončane in zaradi stečajev glavnih izvajalcev povzročajo nočne more številnim manjšim podizvajalcem.

Za prenos Smernice za naročanje javnih gradenj v prakso pa bo odločilen začetek delovanja Agencije za javno naročanje, ki bo vodila postopke v primeru investicijskih vrednosti nad 5 mio €, za ostale pa še vedno ostaja veliko manevrskega prostora in samo upamo lahko, da se bo tudi na njih prenašala dobra praksa in ne bo prihajalo do špekulativnega drobljenja na več manjših vrednosti. Ze skoraj leto dni pa pričakujemo tudi sprejem Uredbe o zelenem javnem naročanju, ki je najbolj problematična ravno na področju gradnje. Naročilo ekološkega pisarniškega papirja namreč ni primerljivo s tehnološko zahtevno termoelektrarno. V strokovni in poslovni javnosti je zelo odmevalo tudi določilo o obvezni 30% uporabi lesa za gradnjo, ki je brez potrebne razlage kriterijev nepravilno do drugih okolju prijaznih gradbenih materialov. Kakorkoli je pri stavbah zelo pomembna še vrsta drugih parametrov od umestitve v prostor, tlorisne in oblikovne zasnove, izrabe naravnih danosti lokacije, postavitve oken in senčil, visoko izolacijskih fasadnih sistemov do številni drugih ukrepov za učinkovito rabo in obnovljive vire energije, ki pa jih že ureja poseben pravilnik. Če želimo izpolniti EU dano obljubo o zagotavljanju 50% deleža zelenih javnih naročil do leta 2012, je potrebno takojšnje ukrepanje vlade, sicer se bo tudi na tem področju zgodilo enako kot z ostalimi reformami.

Predsednik Inženirske zbornice Slovenije
mag. Črtomir Remec